

26. 6. 2002

ID: 17580

Neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti

Neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti podle ustanovení § 11 občanského zákoníku může být porušeno právo na ochranu osobnosti více občanů a potom všichni současně nebo kterýkoliv z nich (nezávisle na sobě) mají právo se obrátit se svými návrhy na soud.

Neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti podle ustanovení § 11 občanského zákoníku může být porušeno právo na ochranu osobnosti více občanů a potom všichni současně nebo kterýkoliv z nich (nezávisle na sobě) mají právo se obrátit se svými návrhy na soud.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 416/2002, ze dne 21.5.2002)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp.zn. 34 C 117/99 (žalobkyně G. L., zastoupené advokátem, proti žalovaným: 1. Městu Ú., zastoupenému advokátem, a 2. Městskému obvodu Ú.-N., zastoupenému advokátem, o ochranu osobnosti), o dovolání G. L., zastoupené advokátem, proti rozsudku Vrchního soudu v Praze z 18.12.2001, sp.zn. 1 Co 240/2001 tak, že zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze z 18.12.2001, sp.zn. 1 Co 240/2001, vydaný v právní věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp.zn. 34 C 117/99 a věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k dalšímu řízení o odvolání žalobkyně G. L. proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem z 23.7.2001, čj. 34 C 117/99-4.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhala žalobou, podanou u soudu 17.11.1999, aby žalovaným bylo uloženo do 30 dnů od právní moci rozsudku odstranit stavbu, označenou ve sdělení odboru Magistrátu města Ú. z 11.11.1998, sp.zn. 50/5/2165/98/134-Doš, jako „oplocení, M. ulice, Ú. na pozemku parc. č. 97, 99 a 102 katastrální území K. B.“. Dále se žalobkyně domáhala, aby žalovaným bylo uloženo zaslat žalobkyni do tří dnů od právní moci rozsudku omluvný dopis za postavení shora uvedeného oplocení, v němž by bylo uvedeno, že se žalovaní omlouvají za jeho postavení, protože „konstrukce oplocení a jeho další existence je neoprávněným zásahem do Vašeho práva na ochranu osobnosti, neboť poškozují Vaši občanskou čest a lidskou důstojnost a je v rozporu s právy garantovanými Listinou základních práv a svobod a mezinárodními úmluvami, jimiž je Česká republika vázána“. Žalobkyně také navrhovala, aby bylo žalovaným uloženo uveřejnit do 15 dnů od právní moci rozsudku formou placené inzerce v denících D., L. a P. článek obsahující omluvu žalovaných s obdobným zněním jako žalobou požadovaný omluvný dopis. Posléze se žalobkyně domáhala, aby žalovaným bylo uloženo zaplatit jí společně a nerozdílně náhradu za vzniklou nemajetkovou újmu částkou 100.000,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Skutečnost, proč tento svůj nárok, směřující k odstranění uvedeného plotu, uplatňuje žalobou o ochranu osobnosti, spočívá podle žalobkyně v tom, že stavba tohoto plotu má zjevný segregáčnický charakter, neboť odděluje skupinu obyvatelů od dalších místních občanů a má

také diskriminační charakter, protože vystavuje skupinu obyvatelstva odlišnému zacházení; tomuto segregacnímu charakteru je často přičítán i rasový podtext, protože drtivou většinu obyvatel domů čp. 381 a 382, kolem nichž je plot veden, tvoří Romové. Omezení práv obyvatel domů čp. 381 a čp. 382 se tu dostává do zjevné disproporce s ochranou práv sousedících obyvatel rodinných domků a nelze je považovat za nezbytné. Žalobkyně vyslovovala ve své žalobě i názor, že počínání žalovaných v souvislosti s chystaným postavením plotu je v rozporu s články 3 odst. 1, 7 odst. 2, 10 odst. 1 a 2 a článkem 14 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (zejména tedy pokud jde o zákaz diskriminace občanů, zákaz ponižujícího zacházení s občany i pokud jde o princip svobody pobytu lidí).

Žalovaný Městský obvod Ú.-N. navrhl zamítnutí žaloby s tím, že zamýšlená stavba plotu nesleduje žádný segregacní, diskriminační či rasový záměr. Jde o plot, který byl vybudován před několika desítkami let, nikdo v něm nespatořoval sebemenší zásah do práva na ochranu osobnosti, občanské cti a lidské důstojnosti; nyní jde o rekonstrukci tohoto plotu; žalobkyně ve své žalobě ostatně vůbec konkrétně neuvádí, v čem má stavba plotu, podle jejího názoru, zasahovat do práv garantovaných Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech.

Žalované Město Ú. se k žalobě žalobkyně nevyjádřilo.

Soud prvního stupně vyslechl v řízení žalobkyni jako účastnici řízení, vyslechl starostu žalovaného městského obvodu, vyslechl svědky P. Ch. a J. Č. a konstatoval obsah listinných dokladů, předložených účastníky řízení.

Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem z 23.7.2001, čj. 34 C 117/99-74, byla žaloba žalobkyně zamítnuta. Žalobkyni bylo uloženo nahradit žalovanému městskému obvodu 7.875,- Kč na náhradu nákladů řízení do 15 dnů od právní moci rozsudku. Bylo také rozhodnuto, že žalobkyně a žalované Město Ú. nemají ve vzájemném vztahu právo na náhradu nákladů řízení.

V odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně bylo uvedeno, že pokud jde o realizaci stavby oplocení, bylo v řízení prokázáno, že obyvatelé rodinných domků v M. ulici si dlouhodobě, opakovaně a důvodně stěžovali na nadměrný hluk a nepořádek v uvedené ulici, který způsobovali někteří obyvatelé domů čp. 381 a čp. 382. Své stížnosti adresovali žalovanému městskému obvodu a žádali zjednaní nápravy. Na základě těchto stížností proto žalovaný městský obvod se rozhodl přikročit k realizaci stavebních úprav v M. ulici, a to vybudováním dětského hřiště, oplocení a chodníků; tato opatření měla přispět ke stabilizaci a k dalšímu zlepšení situace v dané lokalitě. Realizací uvedených opatření žalovaní plnili zákonem uloženou právní povinnost, tj. povinnost vyřešit spor v oblasti veřejného pořádku a čistoty veřejného prostranství ve smyslu ustanovení § 14 zákona č.

[367/1990](#) Sb., o obcích. Tato opatření nebylo možné považovat, podle názoru soudu prvního stupně, za nedůvodná a nepřiměřená; soud prvního stupně proto dospěl k závěru, že toto opatření nebylo objektivně způsobitelné ohrožit osobnostní práva žalobkyně. Nebylo v řízení prokázáno, že by některý ze žalovaných uváděl o žalobkyni, že je obyvatelkou obecních domů v M. ulici, která neplatí nájem a je nepřizpůsobivou osobou. I když problém kolem stavby oplocení byl široce publikován a komentován, podnět k tomu nedal žádný ze žalovaných. Proto soud prvního stupně dospěl k výslednému závěru, že realizací stavby oplocení, ani prezentací jeho účelu nedošlo k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv žalobkyně, a žalobu žalobkyně zamítl.

Výrok o nákladech řízení byl soudem prvního stupně odůvodněn ustanovením § 142 odst. 1 občanského soudního řádu a ustanoveními vyhlášky č. [177/1996](#) Sb.

O odvolání žalobkyně proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem z 18.12.2001, sp.zn. 1 Co 240/2001. Rozsudek soudu prvního stupně byl odvolacím soudem potvrzen. Žalobkyni bylo uloženo zaplatit na náhradu nákladů řízení žalovanému Městu Ú. 13.991,30 Kč a žalovanému městskému obvodu 13.340,- Kč, a to do 3 dnů od právní moci rozsudku.

V odůvodnění rozsudku odvolacího soudu bylo uvedeno, že žalobkyně spatřuje neoprávněný zásah do svých osobnostních práv ve stavbě zdi v M. ulici v Ú. s tím, že tato stavba byla odůvodňována oddělením vlastníků rodinných domků v této ulici od nepřizpůsobivých osob bydlících v domech čp. 381 a 382 v N. Odvolací soud poukázal na to, že ochrany osobnosti podle ustanovení § 13 občanského zákoníku se nemůže domáhat nikdo jiný než sama konkrétně dotčená určitá fyzická osoba; nemůže tak činit jedna fyzická osoba ohledně zásahu týkajícího se neurčitých fyzických osob (např. osob patřících nebo hlásících se k určité politické straně, k určitému náboženství apod.). V tomto občanském soudním řízení žalobkyně neprokázala, podle názoru odvolacího soudu, žádnou souvislost mezi stavbou zdi, její existencí, jež by byly výlučně spjaty s osobností žalobkyně; žalobkyně také neprokázala, že by ji žalovaní označili za „nepřizpůsobivou a neslušnou“ osobu, takže nebyla v řízení prokázána neoprávněnost zásahu do osobnostních práv žalobkyně. Subjektivní pocit žalobkyně tu není rozhodný, nebyl tu tedy dán zákonný předpoklad odpovědnosti žalovaných podle ustanovení § 13 občanského zákoníku; proto se již odvolací soud nezabýval hodnocením charakteru žalobkyně uváděné stavby zdi.

Z uvedených důvodů odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný podle ustanovení § 219 občanského soudního řádu; o nákladech řízení rozhodl odvolací soud s poukazem na ustanovení § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 občanského soudního řádu a na ustanovení vyhlášky č. [177/1996](#) Sb.

Rozsudek odvolacího soudu byl doručen advokátu, který žalobkyni v řízení zastupoval, dne 25.1.2002 a dovolání žalobkyně bylo předáno na poště k doručení Krajskému soudu v Ústí nad Labem dne 25.2.2002, tedy ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 občanského soudního řádu.

Dovolatelka ve svém dovolání navrhovala, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně a aby věc byla vrácena k dalšímu řízení. Co do přípustnosti dovolání byla dovolatelka toho názoru, že rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž směřuje její dovolání, má po právní stránce zásadní význam, když jsou jím řešeny otázky v existující judikatuře dosud neřešené a když předmět tohoto řízení je sám o sobě v soudní praxi neobvyklý (zejména pokud jde o řešení otázky aplikace ustanovení § 11 a násl. občanského zákoníku na případy, kdy neoprávněný zásah směřuje proti více fyzickým osobám a nikoli jen jmenovitě proti konkrétně označené osobě). Dovolatelka byla toho názoru, že je tu dána přípustnost dovolání i podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ občanského soudního řádu, když odvolací soud sice potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, ale na základě odlišného právního posouzení a došlo tu vlastně k obsahové změně rozhodnutí soudu prvního stupně. Jako dovolací důvod dovolatelka uplatňovala, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatelka vyslovovala názor, že pokud soud nevyklučuje, že tu mohlo dojít k porušení práv a oprávněných zájmů žalující strany, nesmí odmítnout zabývat se skutkovým stavem a jeho hodnocením jen proto, že nelze aplikovat žalobkyní označené ustanovení platného práva; v takovém případě je soud povinen hledat např. ustanovení právního předpisu, jež je svým charakterem nejbližší, a použít tu analogii zákona nebo práva či v extrémním případě neprostého právního vakua vycházet z právních zásad tzv. přirozeného práva; opačný postup soudu znamená v podstatě odepření spravedlnosti.

Za rozhodující otázky posouzení tohoto dovolání dovolatelka pokládala to, zda je správné omezení zákonem vymezené ochrany osobnostních práv jen na ochranu proti zásahům směřujícím výlučně vůči jmenovitě označené konkrétní fyzické osobě a zda tu v opačném případě vyžadujícím vyloučení takového omezení bylo nebo nebylo povinností soudu použít jiného právního ustanovení či použít analogii právní úpravy.

Dovolatelka nepokládá za správný názor odvolacího soudu, že k zásahu do morální integrity konkrétní fyzické osoby může dojít pouze tím, že zásah je výslovně a jmenovitě směřován proti této konkrétní fyzické osobě. Podle názoru dovolatelky lze zasáhnout do osobnostního práva konkrétní osoby za určitých předpokladů i tehdy, směřuje-li zásah proti skupině osob, do níž taková konkrétní osoba náleží. I v daném případě údaj o tom, že „obyvatelé nájemních domů v M. ulici jsou nepřizpůsobivé osoby“ je způsobilý označit i žalobkyni za takovou osobu, takže na daný případ mohla být aplikována ustanovení § 11 a násl. občanského zákoníku.

Dovolatelka byla v tomto případě také toho názoru, že tu šlo vůči ní ze strany žalovaných o natolik intenzivní zásah do její morální integrity, že to mělo povahu tzv. ponižujícího zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.

Při posuzování tohoto dovolání vycházel dovolací soud z ustanovení hlavy první dvanácté části, bodu 1 zákona č. [30/2000](#) Sb., podle něhož tento zákon (jímž byl změněn a doplněn občanský soudní řád – zákon č. [99/1963](#) Sb.) platí i na řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud není v tomto zákoně stanoveno jinak.

Přípustnost dovolání tu bylo třeba posoudit podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ občanského soudního řádu, podle něhož je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že dovoláním napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Na zřeteli tu bylo třeba mít ustanovení § 237 odst. 3 občanského soudního řádu, podle něhož rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodnutí dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Nebylo tu možné přisvědčit názoru dovolatelky, že je tu dána přípustnost dovolání i podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ občanského soudního řádu, které tu nedopadalo na podané dovolání

dovolatelky, jež směřovalo proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu. Proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu není dovolání zásadně přípustné s výjimkami uvedenými v § 237 odst. 2 písm. b/ a c/ občanského soudního řádu, z nichž zákonné předpoklady uvedené v § 237 odst. 1 písm. b/ občanského soudního řádu nepřicházely v daném případě v úvahu. Nebylo možné změnu rozhodnutí soudu prvního stupně spatřovat jen v dílčí změně odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu při aplikaci hmotněprávních ustanovení § 11 a § 13 občanského zákoníku.

Z obsahu spisu (sp.zn. 34 C 117/99 Krajského soudu v Ústí nad Labem), ani z obsahu dovolání dovolatelky a ani z vlastních poznatků dovolacího soudu nebylo možné dovodit, že by tu šlo v rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž dovolání dovolatelky směřovalo, o řešení právní otázky, která by nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena, nebo která by byla odvolacími soudy nebo dovolacím soudem řešena rozdílně, a to i s přihlédnutím k povaze této projednávané věci, jež je svou povahou v praxi soudů zřídka přicházející a netypickou.

Bylo tedy třeba zaměřit posouzení přípustnosti dovolání dovolatelky na to, zda řešení právní otázky v rozhodnutí odvolacího soudu je nebo není v rozporu s hmotným právem (srov. závěr ustanovení § 237 odst. 3 občanského soudního řádu).

Odvolací soud posoudil projednávanou právní věc v tomto případě podle ustanovení § 11 a § 13 občanského zákoníku, která se této právní věci týkala a účastníci řízení na ně také v průběhu řízení poukazovali. Musel se tedy dovolací soud zabývat ještě tím, zda si odvolací soud tato ustanovení také správně vyložil a zda tu řešení právní otázky nebylo co do výkladu ustanovení § 11 a násl. občanského zákoníku v rozporu s těmito hmotně právními ustanoveními, pokud šlo o řešení právní otázky neoprávněného zásahu, je-li ze strany subjektu ochrany ve smyslu ustanovení § 11 občanského zákoníku tvrzeno porušení práva na ochranu osobnosti u více fyzických osob.

Nejvyšší soud se již v předcházejícím období zabýval výkladem a aplikací ustanovení § 11 občanského zákoníku, vyskytl-li se v soudní praxi případ, kdy se více občanů dožadovalo ochrany označení celé skupiny fyzických osob. V této otázce bylo Nejvyšším soudem vyloženo, že neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti podle ustanovení § 11 občanského zákoníku „může být porušeno právo na ochranu osobnosti více občanů a potom všichni současně nebo kterýkoliv z nich (nezávisle na sobě) mají právo se obrátit se svými návrhy na soud. U každého z nich musí jít vždy o právo, které každému jako fyzické osobě náleží a které je chráněno ustanoveními § 11 a § 12 občanského zákoníku“ (viz Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 178-179).

V daném případě soud prvního stupně vycházel při posouzení tohoto případu, v němž jedna osoba ze skupiny fyzických osob uplatnila nárok na ochranu své osobnosti proti tvrzenému zásahu, směřujícímu nejen proti žalobkyni, ale i proti jiným fyzickým osobám, z toho, že i tu je rozhodující existence neoprávněného zásahu objektivně způsobitelného narušit, popřípadě ohrozit osobnostní práva chráněná ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku, přičemž musí jít o zásah co do obsahu, formy, závažnosti výsledku zásahu a sledovaného jím účelu důvodný a ospravedlnitelný.

Odvolací soud zaujal právní názor, že „pokud by se neoprávněný zásah týkal neurčitých fyzických osob (např. osob patřících nebo hlásících se k určitému náboženství, politické straně apod.), pak byť by jej některé z těchto neurčitých fyzických osob pocitovaly subjektivně jako neoprávněný, neměly by

věcnou legitimaci v řízení o ochranu osobnosti podle ustanovení § 11 a násl. občanského zákoníku“. Odvolací soud také poukazoval na to, že žalobkyně ani netvrdila, že by ji žalovaní označili za „nepřízpůsobilou a neslušnou“ osobu.

Odvolací soud tedy vycházel při posuzování „aktivní legitimize v řízení o ochranu osobnosti podle ustanovení § 11 a násl. občanského zákoníku z odlišného právního názoru, než byla tato otázka vyložena ve shora citovaném výkladovém závěru Nejvyššího soudu, z něhož naopak vychází dovolací soud i v daném případě. V návaznosti na svůj odlišný právní názor pak odvolací soud ještě uváděl, že vzhledem k tomuto názoru měl za to, že je už nadbytečné provedení dalších žalobkyní navržených důkazů k prokázání existence neoprávněného zásahu do osobnostních práv žalobkyně; stejně měl odvolací soud za zcela nadbytečné zabývat se objasněním a hodnocením charakteru stavby zdi v M. ulici, v Ú.

Za těchto uvedených okolností, kdy odvolací soud vycházel z jiného právního názoru než z názoru, jímž Nejvyšší soud vyřešil dílčí výkladovou otázku aplikace ustanovení § 11 občanského zákoníku, musel dovolací soud dospět k závěru, že odvolací soud řešil tutéž otázku aplikace a interpretace ustanovení § 11 občanského zákoníku jinak a tedy v rozporu s hmotným právem (srov. závěr ustanovení § 237 odst. 3 občanského soudního řádu).

Proto bylo třeba posoudit dovolání dovolatelky jako přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ a odst. 3 občanského soudního řádu.

Stejně také bylo třeba posoudit dovolání dovolatelky jako dovolání důvodné ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ občanského soudního řádu, když pro odlišný výklad ustanovení § 11 občanského zákoníku odvolacím soudem ve srovnání s výkladovým závěrem Nejvyššího soudu, musel dovolací soud posoudit rozhodnutí odvolacího soudu jako rozhodnutí spočívající na nesprávném právním posouzení věci.

Přikročil proto dovolací soud podle ustanovení § 243b odst. 2 občanského soudního řádu ke zrušení rozsudku odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení, aby se tak odvolací soud při posuzování odvolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem z 23.7.2001, čj. 34 C 117/99-74, mohl zabývat v součinnosti s účastníky řízení zejména všestranným objasněním (v širším rozsahu než v dosavadním průběhu řízení) a posouzením toho, zda, kdy a jakým způsobem tu ze strany žalovaných došlo nebo nedošlo k nepravdivému tvrzení či obvinění, že žalobkyně, spolu s ostatními obyvateli domů čp. 381 a 382 v M. ulici v Ú., nežijí spořádaným životem a neplní své povinnosti, jsou neplatiči nájemného a nepřízpůsobivými osobami, jak to žalobkyně uváděla v tomto řízení.

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)